

MAMY NOWY POMNIK HISTORII: OLSZTYN – ZAMEK KAPITUŁY WARMIŃSKIEJ

Posted on 25 września 2023

Decyzją Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, „Olsztyn – zamek kapituły warmińskiej” został uznany za pomnik historii. Jest to 7. taki obiekt w województwie warmińsko – mazurskim i 125. w Polsce.

Pomnik historii to jedna z pięciu form ochrony zabytków, zdefiniowana w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Jest ona zarezerwowana dla zabytków nieruchomych o wyjątkowym znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego Polski. Decyzję o nadaniu zabytkowi statusu pomnika historii podjął Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, po pozytywnym zaopiniowaniu przez Radę Ochrony Zabytków. Narodowy Instytut Dziedzictwa odpowiada za prowadzenie procedury oraz odpowiada za kwestie merytoryczne związane z uznaniem danego obiektu za pomnik historii.

Zamek kapituły warmińskiej wyróżnia się jako monumentalny przykład architektury gotyku ceglanego. Jego historia sięga roku 1346, a budowla była kontynuowana etapami przez kolejne wieki, do połowy XV wieku. W okresie baroku przeszedł przebudowę, kształtując się na reprezentacyjne skrzydło mieszkalne. Zamek pełnił ważną rolę, jako warownia i siedziba trzeciego, największego komornictwa kapitulnego na Warmii, odpowiedzialnego za procesy lokacyjne i przestrzeganie prawa ustanowione przez kapitułę.

Zamek zachowuje autentyczne świadectwo średniowiecznego warsztatu budowlanego, w tym doskonale zachowaną gotycką murarkę piwnic skrzydła północnego oraz unikalne drewniane konstrukcje dachowe pochodzące zarówno z okresu średniowiecza, jak i baroku. Wyjątkowe są także konstrukcje hurdycji sprzężone z konstrukcją wieży dachowej skrzydła południowego, co stanowi charakterystyczny element zamku.

Architektura zamku łączy funkcje obronne, reprezentacyjne i mieszkalne, prezentując wysoką jakość rozwiązań technologicznych i artystycznych z epoki, w której powstał. Barokowa rozbudowa harmonijnie współgra z gotyckim kompleksem, nadając mu charakter rezydencjonalny.

Jednak to nie tylko architektoniczna wartość czyni ten obiekt wyjątkowym miejscem. To także autentyczne świadectwo działalności Mikołaja Kopernika, który mieszkał na zamku jako administrator dóbr kapitulnych. Tutaj pracował nad astronomią, medycyną i ekonomią, a zachowana na ścianie krużganka tablica astronomiczna stanowi bezcenną pamiątkę jego pracy naukowej. To jedyny zachowany materialny element instrumentarium tego wybitnego astronoma, który odegrał kluczową rolę w rozwoju nauki

nowożytnej.

Olsztyński zamek to także przykład udanych praktyk konserwatorskich i długotrwałego, właściwego użytkowania na potrzeby muzealne. Wnętrza zamku są miejscem zgromadzenia cennych zbiorów, stanowiąc dopełnienie historycznej atmosfery.

Według rozporządzenia, granice pomnika historii "Olsztyn – zamek kapituły warmińskiej" obejmują: *historycznie ukształtowaną przestrzeń zespołu zamkowego z zamkiem, basztą, dwoma budynkami gospodarczymi z XIX w. – zamkniętą murami obronnymi, oraz z podziemnymi relikwiami baszty północnej. (...) Granica pomnika historii przebiega po zewnętrznej linii zabudowań zespołu zamkowego i okalających go murów obronnych.*

Rozporządzenie weszło w życie 22 września 2023 roku.

Więcej informacji na temat nowego pomnika historii, można znaleźć na stronie: zabytek.pl.

Zamek kapituły warmińskiej w Olsztynie, krużganek skrzydła południowego, fot. F-11 Studio

Zamek kapituły warmińskiej w Olsztynie, fot. F-11 Studio

Zamek kapituły warmińskiej w Olsztynie, widok ze strony południowej, fot. F-11 Studio

Zamek kapituły warmińskiej w Olsztynie, fot. grzejan